

Redadeg 2018

Lise Brizeug e Kemper

Dilennad ar Redadeg

Pol eo ma anv ha yezhour brudet on. E tundra Alaska emañ peogwir 'm eus gwelet e oa liammoù etre an inuiteg hag ar brezhoneg. Ha c'hoant 'm eus da adkavout ar yezh-mañ, ur yezh brav-tre.

Kazi-echu eo gant ar brezhoneg. Lazhet eo bet gant ar gouarnamant an holl a gomze brezhoneg. Ul lazhadeg spontus ha kriz eo bet.

Se zo bet kontet din gant ma zud, n'em eus ket anavezet ar mare-se.

Bremañ, e 2500, e vez desket ar brezhoneg e-barzh ar familh hepken. Difennet eo bet deskiñ brezhoneg d'an holl, met ma familh n'he doa ket c'hoant da zilezel ar yezh. A-du on. Met rediet omp da guzhat. Ma e oar ar gouarnamant e komzomp brezhoneg, e vefemp lazhet dizale ganto, .

Mont a ran neuze da Alaska peogwir e vez lavaret zo aze ur gumuniezh vrezhonegerien. C'hoant 'm eus da gomz ganto, dizoloiñ penaos e vevont. Ne c'hellan ket komz gant ma familh hep bezañ war evezh. Ha n'eo ket ur mod da vevañ. N'on deuet amañ ken nemet evit dizoloiñ al liammoù etre an div yezh.

*

En ur gambr simpl a-walc'h e lojan. Un daol, ur gador, un ostaleri bet brav gwechall, met n'eus ket kalz traoù e-barzh. Souezhet on rak un dra iskis a welan, gant ur golo e lèr ruz, evel ul levr kozh-tre...

Ul levr ruz, petra emañ oc'h ober amañ ? N'ouzon ket, met iskis eo. Kemer a ran anezhañ, un dra bennak a zo o c'hoarvezout, c'hwezh war ma zal... Petra eo an dra-se ? Petra zo e-barzh ? Un deizlevr eo ? Piv 'n'eus laosket an dra-se amañ ? Ha perak ? Kalz goulennoù a zo ' barzh ma fenn...

Digeriñ a ran al levr-se. Ha setu ar pezh zo skrivet war ar bajenn gentañ.

« Demat Pol, ne anavezet ket ac'hanon met n'eo ket grevus. Skrivañ a ran e brezhoneg, ret eo dit kejañ gant tud a-bouez amañ. Sur on e c'hellez. Skriv un dra bremañ. »

Neuze e skrivan :

« Petra eo al levr-mañ ? »

N'ouzon ket penaos e teu war wel ar frazenn-se, skrivet gant an den iskis :

« *Ul levr strobineus eo, gallout a reomp komz 'mod-se. »*

Kregiñ a ra un eskemm etrezomp.

« Krouet 'm eus a levr-mañ peogwir eo grevus stad an traoù evit ar brezhoneg. Ret eo dit saveteiñ ar yezh !

– Perak ? N'omp ket er goudor amañ ?

– *Geo, met ket evit pell.*

– Ne gomprenan ket

– *Gouzout a ra ar gouarnamant ez eus tud a gomz brezhoneg amañ...*

– Petra ?! Penaos ?

– *N'ouzon ket met ret eo dit ober un dra*

– Petra ?

– *Un dra evit diskouez d'ar gouarnamant oc'h mennet evit komz brezhoneg.*

– Ya, met penaos ?

– *Un dra hag a lak ac'hanomp da soñjal e Breizh a-raok.*

– Petra ?

– *Ret eo deomp ober ar Redadeg. »*

Un tammig souezhet on. Penaos eo deuet al levr betek davedon ? Piv en deus lakaet anezhañ amañ ? Kalz goulennoù, met respont ebet... N'ouzon ket petra ober, iskis-kenañ eo al levr-mañ ! Gwir eo an traoù lakaet e-barzh ?

Mont a ran da evañ ha goude e vo gwelet petra ober. A-dreñv ar prenestr zo un dremmwel brav-kenañ. Gant un erc'h gwenn evel ar c'houmoul ha gwez pin uhel gant spern gwer goloet gant erc'h. D'am soñj eo ret kaout feiz el levr-se. Ar spi diwezhañ evit ar vrezhonegerien eo ! Setu graet eo ma soñj din, mont a ran da glask repuidi all deus Breizh ! Gwiskañ a ran ma botoù, ma mantell ha kemer a ran ur pakad krampouezh evit ar veaj. Er-maez eo yen-tre an amzer, ha barradoù avel-erc'h zo. Met ne vern, ur wech pignet war ma moto-erc'h e loc'han.

Abaoe teir eurvezh emañ o klask ar repuidi, un taol-amzer ez eus abaoe pell. Skuizh on, diaes eo bleniañ ar moto ! Ne welan netra... D'am soñj eo ar fin, ne chom ket kalz dour tan e-barzh ar mekanik ! A daol-trumm e teu war wel ur wezenn ha goude ... n'ouzon ket mui petra zo c'hoarvezet.

Dihuniñ a ran en ur c'hev teñval, astennet war ur gwele. Gouloù distronk a zo hag un den a zo o sellout ouzhin.

« Piv out ?

– Pol Tred. ' Pelec'h emañ ? Piv out ?

– Gweltaz eo ma anv. E repu ar vrezhonegerien emañ.

– E repu ar vrezhonegerien ? ' Pelec'h emañ ma moto-erc'h ha ma fakad krampouezh ? Naon 'm eus !

– Pegen torr-penn out ! Saveteet 'm eus ac'hanout ! E-barzh ur wezenn emañ da vekanik. Chañs 'teus bet, glas oa da groc'hen pa 'm eus kavet ac'hanout. »

E-pad ur amzer hir-kenañ ne gomzomp ket mui, troc'hañ a ran an didrouz.

«Trugarez...

– Setu tout ?! Pfff... Respont din bremañ : Piv out ? Spier ar gouarnamant? Petra 'peus c'hoant ?

– Pol eo ma anv eo Pol, Pol Tred. O klask ac'hanoc'h e oan. A-bouez evit adkrouiñ hor pobl

– C'ha C'ha C'ha ! Ur furlukin out ?

– Mar plij, 'pelec'h emañ ar penn-bras ?

– Er sal bennañ, C'ha C'ha C'ha, adkrouiñ ar bobl, farsus-tre !

– Kenavo, labous-noz ! »

Mont a ran kuit deus ar gambr ha kemer a ran an hent evit ar sal bennañ. Displijus-tre eo an dense.

N'eus ket kalz a sklêrijenn e ti ar repuidi, gouloù ruz ha melen hepken. Kalz a dud a zo e-barzh an trepasoù, e-barzh salioù zo tud ouzh urzhiataerioù, n'ouzon ket petra emaint oc'h ober. Bras-kenañ eo ar sal bennañ, ha staliet un daol vras e-kreiz. Tud a zo o tebriñ tro-dro, hag a-zehou, un nor vras e houarn... Hag en tu all, diri dirak un nor goad difennet gant daou baotr armet. D'am soñj emañ aze burev ar penn-bras... Tostaat a ran ouzh an daou soudard :

« Demat ! Gallout a ran en em gavout gant ar penn bras ?

– Piv out ? Perak 'peus c'hoant gwelout Ninoga ?

– Sioul, Yann, n'eo ket un enebour ! Demat, Argan eo ma anv ha setu Yann, ma mignon !

– Pol Tred a vez graet ouzhin, me 'm eus un dra a-bouez da lavarout d'ar penn-bras.

– Kae kuit, Pol, da blas 'mañ ket amañ !

– Yann, n'eo ket posupl ! Sioula 'ta ! Ya, Pol, 'maon 'vont da zigeriñ an nor. Ninoga a zo en tu all.

– Trugarez dit, Argan. »

Argan a gemer an dornell dir hag a zigor bras an nor. E-barzh zo ur burev gant kalz traoù dister warnañ. Ur plac'h war ur gador vras e maen a zo o sellout ouzhin. Ninoga eo, penn-bras ar repuidi. Yaouank eo, gant blev orañjez, tres skuizh warni, kalz bravigoù tro-dro d'he divrec'h.

« Petra out deuet da gerc'hat, Pol Tred ?

– Penaos 'teus gouiet ma anv ?

– An daou soudard a gomz kreñv a-dreñv an nor...

– A ya... Setu gouzout a ran penaos adkrouiñ sevenadur Breizh !

– Ma ! Penaos ?

– En ur adkrouiñ ar Redadeg !

– Pff... Pegen fentus eo ! Displeget 'oa bet din pep tra gant Gweltaz.

– Met Gweltaz n'eo ket un den mat, mar plij, kred ac'hanon !

- Traoù all ’m eus d’ober.
- Lennet ’m eus se e-barzh al levr-mañ.
- O ma Doue, al levr... Met, n’eo ket posupl ! Te eo an hini dilennet !
- Al levr... ?
- Komzet ’vo deus se diwezhatoc’h, ret eo adkrouiñ ar Redadeg, d’am soñj eo posupl gant sikour an Inuited. Ret e vo pellgomz d’an Angakuit, penn bras an Inuited, evel ur chaman eo.
- Ha petra ’vo graet ganin ?
- Te a zisplego d’ar repuidi all petra ’vo graet evit adkrouiñ ar Redadeg. Lavarout a ran d’an holl da vont d’ar sal bennañ.
- Evel-se vo graet, Ninoga.
- Chañs vat dit, Pol. »

Kuitaat a ran buan ar burev evit mont d’ar sal vras, war al leurenn. Tremen a ran dirak ar soudarded.

« Heuilhit ac’hanon, soudarded.

– Ya, Pol. »

Diskenn a ran gant skalieroù teñval ti ar repuidi. A-raok pignat war al leurenn n’ouzon ket pet repuad a zo. Deus al leurenn e welan tro-dro 1000 den. Un tammig nec’het on.

« Demat ! »

Un didrouz a respont din.

« Ret eo adsevel ar Redadeg evit adkrouiñ sevenadur Breizh ! »

Un den e-barzh ar mor a dud a bign war al leurenn hag a lavar d’ar re all :

« Ninoga he deus lavaret e oa ret krediñ en den-mañ, peogwir eo an hini dilennet ! »

Hag un den all da heul :

« Setu, an holl a yelo da sikour anezhañ da adkrouiñ ar Redadeg !

– Bevet Pol Tred ! Bevet ar Redadeg ! »

Setu penaos e adkrogas aozadur ar Redadeg e 2500.

Riwana en arvar

Un nozvezh vrav a 7 a viz Mae e oa en em gavet ur strolladig pemzek brezhoneger a-feson etre Pondi ha Neuilhag evit ar Redadeg. Un nozvezh sioul ha dous e oa, tro 3 eur mintin. Skeudoù ar gwez war an hent a zistaole sklerijenn al loar-gann. A-bell e kleved kan ur gaouenn ha trouz dour ar stêr o redek. Un nozvezh eus ar re vravañ evit redek. Emgav a oa bet roet gant Daprig an Atlantel, bet kelenner en ur skolaj stank ha laouen e izili. Galvet en doa brezhonegerien brudet ha barrek evit redek asambles gantañ ar c'hilometr en doa prenet en o anv dezho holl, evit arouezañ skeudenn sakr ar brezhoneg.

Kroget o doa da redek a-dreñv ar c'hamion, o kanañ hag o c'hoarzhin ha n'o doa ket taolet evezh ne oa ket ar c'harr-samm o kas anezho d'al lec'h mat. Abalamour ma oant o kaout plijadur ha ne welent netra 'blam' da deñvalder an noz, an div weturaj dirazo a oa o kas anezho d'ul lec'h kollet da vat. Erlec'hiet e oa bet an daou vlenier oc'h ober war-dro ar c'hirri-tan peogwir e oant aet diwar wel un devezh a-raok, ha neuze diouzhtu-kaer e oa bet ret kavout daou zen all evit bleniañ ar c'hamion. Unan anezho a oa Fabien Blansek, ur c'higer eus Kergrist. Gwelet e veze gant e anaoudegezhioù evel un den dañjerus, ha dreist-holl, a-enep d'ar brezhoneg. Met tud all a soñje dezho e oa un den a c'hallfe ober war-dro an dud a gare gant aked.

P'en doa gouezet e vanke un den evit bleniañ karrig-samm ar rederien en doa kinniget e anv diouzhtu prim. Ur rakmennozhañ a oa gantañ, ur mennozhañ bet prederiet e-pad pell 'barzh e spered. An eil vlenier a oa e gendorfedour, Steve Kassidi. Ur pabor moan ha moal e oa, gant ur spered un tammig mabariat, met morse ne oa aet betek penn en e raktres gwallgas ur bugel ha gwallañ anezhañ zoken, daoust ma oa tremenet meur a wech ar c'hoant-se en e spered.

Ha setu an daou garr-samm o tremen e-barzh gwenojennoù bihan, 'kichen manerioù bras ha koadoù don. O redek e oant c'hoazh, met hep gouzout re perak e oa un aergelc'h disheñvel diouzh an hini a oa 10 mn a-raok. Un aergelc'h iskis, displijus. Ur vaouez, Riwana hec'h anv, brav ha fichet kaer, met dianav d' an holl ivez, a grogas :

« E tudoù, n'ho peus ket merzet un dra bennak ? »

Ha Daprig da respont gant ur c'hoarzh nervus :

« Estreget an hent aonus ha dianav din, an aergelc'h skornek ha sonerezh ebet ken er c'hirri-samm, ne welan netra. »

Kroget o doa an dud da gaout aon, hep gouzout resis abalamour da betra. Rankout a rae Daprig ober un dra bennak. Mont a reas da welout vlenier ar c'harr-samm kentañ, met bep taol ma klaske tostaat ouzh an oto e wele anezhañ o fonnusaat. Komprenet en doa ne servije da netra ar pezh a oa oc'h ober, neuze e kendalc'has da redek, evel a-raok.

An div weturaj a gendalc'he da vont war-raok, ha n'o doa ket merzet an dud e oa Blañsek ha Kassidy o kas anezho da Vaner Trevoyen. Ha setu Blañsek da vont 'maez eus an oto ha da ziskoachañ un arm eus e chakod. Ober a reas Kassidy ar memes tra. Setu an daou dorfedour oc'h en em lakaat a-dreñv ar rederien hag o c'hourdrouz anezho :

« Chomit difiñv hag heuilhit ac'hanomp. Ma chomoc'h fur e tremeno mat pep tra ! »

Gant an aon, ne grede den ebet kemer ar gaoz pe redek evit mont kuit. N'o doa ket ar choaz, rediet e oant da heuliañ an daou dorfedour.

Kerkent hag erruet e pignjont d'ar grignol. Diouzhtu krenn e krogas Blañsek ha Kassidy da stagañ pep hini ouzh ur peul. Dalc'het e oant gant un tamm gwiad lous ha ne c'hellent ket fiñval. Er c'hozh solier louet ha spontus e oa neuze bac'het ar rederien skrapet e-pad meur a zevezh.

Kroget e oant da vezañ morgousket gant ar mank a zour pa oant bet damzihunet gant trouz

kammedoù un den o strakal er skalieroù.

« Dihunomp ! Dihunomp tudoù !, eme Daprig, spi en e vouezh. »

Ha Riwana da genderc'hel gant levenez :

« Marteze eo unan hag a zo deuet a-benn dieubiñ ac'h... »

Ne oa ket bet evit echuiñ he frazenn, kement a drouz a oa bet klevet gant ar podad dour o kouezhañ, o tilammat hag o tarzhañ en diri. Gant feulster e oa bet digoret an nor. Dirazo e oa dremm distummet Blañsek hag e zaoulagad dispourbellet o parañ war-zu Riwana !

« Petra an diaoul emhout oc'h ober amañ, ma dousig koant, ma muiañ-karet, ma lapinez doñv ? Penaos e c'hallez en em veskañ gantar vrezhonegerien vreïn-se ? Din out !

– Fabien ! Te an hini eo ! Damgousket e oan ! Dieub ac'hanon, ma friñs hoalus !, a lavaras Riwana evit desachañ e evezh ha komz gantañ a-benn kavout un emglev.

– Met petra an diaoul emhout oc'h ober, Riwana ? Arabat dilezel ac'hanomp ! Riwana ! a hucho Daprig, gant ar spont.

– 'Rez ket bil, Daprig. Gouzout mat a ran ar pezh emeon oc'h ober.

Ha Fabien gant aked :

– Deus ganin lec'h all, ma c'hendervez karet. 'Mod se e c'hellfemp kaozeal ni-hon daou. »

Setu an daou genderv o kuitaat ar c'hrignol evit mont da gomz er gambr e-kichen.

Eüruzamant e soñje Riwana en he mignoned ha kaout un diskoulm evito a oa he fal nemetañ.

« Petra emhout o vont d'ober gant ar brizonidi ? a c'houlennas Riwana.

– Cesse de me parler en breton, si tu ne veux pas finir comme une chèvre attachée à son piquet ! Pour ce qui est des prisonniers, je ne sais pas encore, mais ça ne sera pas tendre...

– Tu t'en prends à des innocents, ces gens-là ne t'ont rien fait personnellement, ou presque rien.

– Ils parlent breton, et pire encore, ce sont les symboles de cette langue morte. Écoute, ma belle, je fais tout ça pour que les Bretons aient la même chance que tous les Français : devenir des gens civilisés, et pas des gens enterrés dans leur culture et leur langue. On est en France, bordel ! La Bretagne est en France, que je sache, et la langue de la République est le français.

– Arrête, tu ne penses pas ce que tu dis. Tu n'es pas un monstre, j'en suis sûre, je t'ai connu, moi, comme quelqu'un de rassurant, d'aimant, quelqu'un avec un bon cœur. Je ne te reconnais pas là, Fabien.

– Oh ne t'inquiète pas, je serai toujours cette personne pour toi. Tu sais, Riwana, combien je t'aime...

– Oui, je le sais... Puisque tu dis réellement m'aimer, libère ces pauvres innocents et demande-moi ce que tu veux. Je le ferai pour toi.

– Réellement ? Ce que je veux ?

– Si c'est le prix à payer, oui.

– Eh bien... Je ne suis pas indifférent à ta proposition... Je ne te demande pas de m'aimer, mais pourrais-tu au moins reconnaître l'amour que j'ai pour toi, et qu'il se passe quand même quelque chose entre nous ? Accepterais-tu de venir vivre avec moi ?

– Je ne sais pas... Ce que tu me demandes est énorme... Laisse-moi le temps d'y réfléchir. »

Pa zistroas Riwana er c'hrignol e oa trubuilhet penn-da-benn. Dirazi, dremmoù gwenn gant an aon hag an naon. Gwelout a reas un dristidigezh don e tresoù skuizh pep hini anezho. Ne oa den ebet o komz, pep hini anezho e benn troet war-zu al leur. N'halle ket leuskel ar paourkaezh tud-mañ ha n'o doa ket goulennet mervel en un doare ken kriz. Gouzout a rae mat e c'helle Blañsek mont betek penn e raktres. Ha daoust ma ne oa ket he fazi en em sante kiriek eus an afer-mañ. Setu perak e tistroas da welet Blañsek pemp munutenn war-lerc'h bezañ en em gavet er c'hrignol. Er ur welet anezhañ e sellas outañ gant ur seurt dispriz. Met un diviz he doa kemeret, n'halle ket distreiñ war he soñjoù. Kemer a reas ar gaouz :

« J'ai réfléchi et j'accepte. Maintenant, libère-les !

– Vraiment ? C'est super. Tu es adorable, tu sais. Tu vas voir, tu ne le regretteras pas. »

*

Setu penaos e oa bet dieubet ar rederien. Evel-just, den ebet n'en doa gouezet perak ha penaos e oant bet dieubet, ar pep pouezusañ 'oa an disoc'h. Diouzh ar mintin e oa deuet Blañsek ha Kassidy er c'hrignol, ha lavaret o doa dezho e c'hellent mont kuit. Diouzhtu-kaer e oa bet galvet ar polis, met ne servije da netra : Blañsek ha Kassidy a oa pell dija... Raktreset o doa tec'hout kuit en estrenvro ur bloavezh pe zaou betek ma vefe bet disoñjet gant an dud an istor-mañ.

A-benn ar fin e oa bet savetaet ar rederien, ha se, a-drugarez da Riwana, hag he doa roet he frankiz, en ur mod, evit he yezh karet, evit Breizh. Gallout a rafemp lavaret, gant ur sell hollek, eo tremenet mat an traoù. Saveteet he doa Riwana buhez ur pemzek den bennak, saveteet he doa un arouez breizhat, hini ar Redadeg ivez. Pep hini a oa laouen, n'o doa ket soñjet e vefe bet, adalek o dieubadeg, he buhez ur gwir gwallhunvre.

*

N'he doa frankiz ebet, rediet e oa da chom er gêr bemdez. Difennet e oa bet dezhi gant Fabien gwelout tud. N'he doa buhez sokial ebet ken. Ankeniet e oa pa zistroe he c'henderv deus e labour, rak skeiñ a rae outi bep taol ma rae un dra bennak a zisplije dezhañ, pe memes netra, ken fuloret ma veze a-wechoù. Ne zalc'he ket an taol, bevañ a rae an degouezh-se fall-kenañ ha c'hoant he doa tec'hout kuit, lakaat an traoù da cheñch. Met ne oa doare ebet evit lakaat he buhez da vezañ gwelloc'h, ha gouzout a rae mat an dra-se.

Setu perak e tivizas, un nozvezh vrav, d'ar 7 a viz Mae, ur bloavezh rik war-lerc'h ma oa tremenet nozvezh spontus ar Redadeg, lakaat fin d'he buhez. Kavout a reas un arm e-barzh armel dilhad Blañsek, hag hep douetañs e tennas 'barzh he fenn...

Ur ger he doa laosket war he lerc'h. Tamm-pe-damm un eurvezh goude an darvoud e tistroas Blañsek d'ar gêr. N'hallfemp ket memes deskrivañ ar spont war e benn pa welas korf marv e vuiañ-karet war ar leur, gant gwad o tiverrañ eus he fenn. Dareoù a oa o redek puilh war e zremm pa lennas ar ger bet laosket ganti :

Setu Fabien, penaos bevañ gant an drouk a veze graet din ganit bemdez ? N'az peus mennozh ebet eus an den spontus out deuet da vezañ ? Ur vuhez am boa, n'az poa gwir ebet d'ober se din ! Spi 'm eus e kavi ar peoc'h en da galon hag e teui da vezañ un den gwelloc'h. N'am eus ket kavet an nerzh da bardoniñ dit, setu perak em eus divizet kuitaat ar bed-mañ.

Da gendervez ha nompas da wreg, Riwana

Penaos ober gant an dra-se ? Dibosupl e vefe bet dezhañ kavout ar peoc'h. Keuz en doa. C'hoant en doa distreiñ un eurvezh a-raok ha pareañ an droug en doa graet d'e vuiañ-karet. Met re ziwezhat e oa. Kemer a reas an arm kouezhet war al leur hag e lakaas, eñ ivez, fin d'e vuhez.

Kassidy an hini eo a gavas korf marv an daou zen-mañ, un eurvezh goude, pa oa deuet da weladenniñ e gamalad Blañsek. En ur lenn lizher Riwana hag en ur welout korf marv e vignon e komprenas ar pezh a oa c'hoarvezet. Keuz en doa da vezañ laosket Riwana dindan aked Blañsek, rak gouzout a rae mat ar pezh a rae dezhi. Neuze e tivizas kelaouiñ ar polis hag ar c'hazetennoù eus an istor, eus an deroù betek an deiz-mañ. Bro-C'hall a-bezh a oa bet feuket. War-lerc'h bezañ anzavet an torfedoù en doa graet-eñ ivez en ur sikour Blañsek, e pakas daou vloavezh toull-bac'h.

En enor da Riwana e oa bet aozet Redadeg 2020.

Bed Fañch

Trouz ar merien : awenet omp bet gant labour Bernie Krause diwar-benn orkestr bras al loened. Mersi dezhañ.

- ...Laouig, paouez da skeiñ ouzh Kevin, ‘mod all e tebrin ac’hanout, eme Fañch.
- N’em eus graet netra, Kevin an hini eo en deus kroget ! , a respontas Laouig, ar wrac’h du, gant un ton dichek.
- Met paouez !, a lavaran dit, Laouig ! Hop, gounezet ‘peus, mmmh ! Menam ! Menam ! Lipoustre e oa homañ !, a respontas Fañch dezhi.

Ha setu Fañch o kemer an amprevan ‘oa dirazañ ha lonket gantañ buan ar c’hwil. Boazet e oa da c’hoari gant an amprevaned ingal ha gouest e oa da gomz ganto.

- Trugarez vras, Fañch ! Ur gwir vignon out !, eme gKevin.
- ‘Peus ket da drugarekaat ac’hanon. Graet em befe ar memes tra ma vije bet te, Kevin !
- Serr da c’henoù ! Pet gwech em eus lavaret dit paouez da gomz gant da amprevaned vil ! eme e dad-kozh, Yann, a oa o paouez erruout.
- N’int ket c’hwiled hepken, Tad-kozh, met ma mignoned int ivez ! , a lavaras ar paotrig.

Kuitaat a reas Fañch merien ar jardin evit mont en e gambr. Dibar e oa homañ, disheñvel ouzh kambreier ar paotrigoù all : mogerioù gwenn hep netra outo, gant un estajerenn leun a amprevaned warni e-barzh boestoù hag ur gwele, setu tout.

E di ne oa ket ordin kennebeut, kollet e foñs koadoù Brekelien, nepell diouzh Roazhon. Fañch a oa e-unan-penn atav, mignon ebet gantañ peogwir ne ’z ae ket d’ar skol.

N’en doa ket c’hoant e dad-kozh ez afe kuit Fañch diouzh an ti peogwir en doa aon en defe ur gwallzarvoud hag e varvfe evel kerent ar paotrig... Setu ma rae Yann skol d’e vab-bihan abaoe ma oa hemañ tri bloaz. N’en doa Fañch mignon ebet estreget an amprevaned kavet en e jardin.

Gant ar pres a oa warnañ en doa disoñjet Fañch e amprevan Kevin er-maez. Diskenn a reas buan gant an diri evit kerc’hat anezhañ pa zegouezhas e dad-kozh :

- Fañch ! ‘Poa ket da gomz din e-giz-se tuchantik, desket em eus an doujañs dit, ma kendalc’hez ‘mod-se, ne yimp ket d’ar Redadeg warc’hoazh e Roazhon !
- Met, Tad-kozh... ! 12 vloaz on bremañ, ur paotr bras on, setu e c’hellan mont er-maez ! Fañch a grogas da leñvañ.
- Mat, gounezet ‘peus.
- Paouez a reas ar paotrig da leñvañ en un taol ha sevel a reas e benn :
- Gwir eo, Tad-kozh ? emezañ, laouen-tre.
- Ne ‘z aimp ket.
- Met, Tad-kozh, mar plij ! Ober a rin tout ar pezh ‘peus c’hoant !
- Kemeret ganin ma diviz, Fañch. N’ez aimp ket d’ar Redadeg, e-giz-se ‘mañ ha n’eo ket ‘mod all. Kae da gousket bremañ, 10 eur hanter eo dija, eme Yann o sellout ouzh e eurier, abrantek.

Mont a reas ar paotrig da gousket neuze, trist-kenañ ha fuloret ouzh e dad-kozh. Abaoe ma oa bihan-tout en doa c’hoant Fañch mont d’ar Redadeg, met bewech e nac’he Yann mont. Hervezañ e oa re zañjerus, re a riskloù da dapout ur gwallzarvoud, met gant ar souezh en doa asantet ar bloaz-mañ. Spi Fañch da vont kuit deus e di kollet a oa aet kuit...

Ne c’helle ket ar paotr kousket. C’hoant en doa mont d’ar Redadeg : gant tout ar sonerezh, an aergelc’h plijus hag an dud laouen. Gwelet en doa er skinwel kalz a abadennoù diwar-benn ar Redadeg hag en doa soñjet e oa an dud, un tammig evel ar merien peogwir e oant niverus ha bihan

gwelet eus a-us. Marteze en defe gallet kavout mignoned ivez, perak ket ?

A-daol-trumm e teuas ur soñj dezhañ : mont kuit! Ya, tec'hout kuit ! Redek kuit deus e « doull-bac'h » ha mont d'ar Redadeg. Lakaat a reas e benn-lamp war elum, hag e zihuner da seniñ da 6 eur evit kaout amzer da brientiñ e zafar a-raok ma tihunfe e dad-kozh.

*

Dihuniñ a reas Fañch gant sonerezh e zihuner. Sonerezh breizhat, evel-just. Sevel a reas en un taol, laouen ha leun a startijenn, o soñjal e oa o vont d'ar Redadeg. Kalz muioc'h a nerzh-kalon en doa ar paotrig eget an deiz a-raok.

Kemer a reas buan un nebeud dilhad ha lakaat anezho en ur sac'h bihan. Mont a reas fonnus hep ober trouz dre ar gegin evit kemer gwispid ' ken kaz en defe naon war an hent.

Digeriñ a reas dor an ti pa erruas a-daol-trumm Yann eus ar saloñs.

- Da belec'h emañ o vont ?!

- Mont a ran kuit.

Ha tec'hout a reas kuit ar buanañ posupl, hep ur sell evit e dad-kozh.

Ne ouie ket Fañch e-pad pegeit amzer e oa bet o redek, met ar pezh a zo sur e oa pell a-walc'h diouzh e di peogwir e oa erruet bremañ war un hent gant kalz a otoioù a dremene.

Laouen e oa ar paotr da vezañ graet ar pezh en doa c'hoant e gwirionez, evit ur wech, met ne ouie ket penaos e rafe evit mont d'ar Redadeg, na pelec'h e oa o tremen d'an eur-se. An dra nemetañ e ouie, e oa e tremene dre Roazhon.

Gant e sac'h war e gein e tivizas e oa ret dezhañ c'hoari biz-meud m'en doa c'hoant mont betek Roazhon. Marteze e vefe a-du unan bennak da gas anezhañ di memes ma n'en doa tamm ebet a arc'hant gantañ.

Sevel e viz-meud a reas neuze e-pad un nebeud munutennoù, ugent marteze a-raok ma paouezfe un oto war bord an hent, just en e gichen.

Gwerenn ar prenestr a ziskennas ha gwelout a reas ur plac'h gant banniel Breizh livet war he divjod e-kichen blenier an oto, banniel ar vro livet war e zremm ivez.

*

- Gallout a reomp ober un dra 'vidout ma faotr ? , emezi.

- C'hoant 'mefe mont d'ar Redadeg 'ba' Roazhon, a respontas Fañch, lentig tout.

- Opala ! Deus ganeomp 'ta !, a respontas ar paotr.

*

Diskenn a reas Fañch diouzh ar c'harr, un tammig nec'het da vezañ ken tost diouzh e bal. Komzet o doa Dominig ha Ninnog, an daou zen en oto, gantañ a-hed an hent, da lavaret eo war-dro 30 munutenn. O tont en-dro eus ur vro estren e oant, ha ne oant ket bet er Redadeg abaoe pell...

Erruout a reas ar paotrig war dachenn ar Redadeg, e-lec'h ma oa kalz a sonerezh, tud laouen o redek, un ticheurt liesliv skrivet ar « Redadeg » warno.

Kalz a dud a oa, un tammig re marteze... Ne ouie ket tre Fañch petra ober, entanet ma oa da vezañ aze a-benn ar fin. Aonen doa un tammig ivez dre ma n'en doa ket kuitaet e di, morse, pe dost. Sellout a reas ouzh al leur, pa welas a-daol-trumm ur viskoulenn hec'h-unan.

- Demat biskoulenn vihan, penaos 'mañ kont ? Un deiz ispisial eo evidon hiziv peogwir emañ war ar poent da gas da benn ma huñvre : kemer perzh er Redadeg ha...

Ne echuas ket e frazenn peogwir e welas tud o farsal dirazañ, o biz o tiskouez anezhañ. Oc'h ober goap outañ e oant peogwir e oa o komz gant ur viskoulenn. An dra-se a feukas Fañch ! Lakaat a reas Fañch ar viskoulenn war ur c'hleuz evit ma ne vefe ket flastret gant an dud.

Soñjal a reas Fañch e oa poent mont da redek bremañ, setu en em veskas ar paotrig gant an dud.

Laouen e oa o redek da gentañ, ar sonerezh a entane anezhañ :

♪«Deus ta frei kozh da hej da vro, gwisk da dicheurt ha tap da vro ...»♪

Fañch a gane e memes koulz hag ar sonerezh. E-kichen an ti-kêr e oa ar rederien o tremen, pa santas ar paotr ar bed o fiñval tro-dro dezhañ. Re a dud a oa marteze, tout an dud a oa ken tost an eil ouzh egile ha ne oa ket ar paotrig boas ouzh an dra-se.

Peogwir en doa cheñchet Fañch un tammig e linenn-hent dre ma n'en em sante ket mat, o doa kroget an dud da vountañ anezhañ. An dud tro-dro dezhañ a oa brasoc'h, tud gour hepken, setu e oa o koll e verkoù...

Abalamour da se, e harzas Fañch e red, poan-benn spontus gantañ...

- Petra 'maout oc'h ober paotr ? Red !
- Diwall 'ta, chom a-dreñv, ne redez ket buan a-walc'h ! , a lavaras egile.
- Kae kuit 'ta ! , a huchas un den bras, hegaset gant emzalc'h Fañch.

Kollet 'oa paourkaezh Fañch, ha den ebet ne sikoure anezhañ. En ur stad fall e oa bremañ, ken ma ne ouie ket mui pelec'h e oa erruet, met ar pezh 'oa sur, ne gleve ket mui netra, nag ar sonerezh, nag an dud o kanañ. E zaoulagad a oa serret hag e kendalc'he da redek hep gouzout da belec'h e oa o vont.

Digeriñ a reas e zaoulagad a-daol-trumm pa glevas klakson un oto. Ur c'harr a oa o plantañ tizh war e du hep na c'hallfe ober netra. Ne oa ket mui evit fiñval unan deus e izili. Klevout a reas un trouz skiltr gant ar rodoù o krigoñsat a-raok bezañ skoet ha flastret...

*

♪«HUCH 'TA REDADEG, REDEK EVIT AR BREZHONEG...»♪

Dihuniñ a reas Fañch en e wele, दौरc'hwez war e dal, ken spontus ma oa ar gwallhunvre-se...

Etre daou hun e chomas e-pad un nebeud munutennoù a-raok soñjal e oa ret dezhañ hastañ a-benn mont d'ar Redadeg a-raok ma vefe ket tapet gant e dad-kozh.

Gwiskañ a reas dilhad ha lakaat a reas gwispid en e sac'h a-raok mont kuit...

Marathon

Paolig, ur paotr yaouank a 14 vloaz, divyezhek anezhañ, brezhoneg ha galleg, an hini gentañ o vezañ yezh e galon hag eben an hini desket dre redi. D'ar mare-se e oa difennet ar brezhoneg rak Narinn Torrpenn a oa e penn ar stad abaoe daou vloaz dija. Daou vloaz re e oa, rak dibaoe ma oa bet dilennet he doa difennet Narinn Torrpenn komz brezhoneg hag an holl yezhoù a oa disheñvel eus ar galleg. Setu perak e komze ar c'hrennard e yezh-vamm dre guzh gant ar re ha n'o doa ket dilezet o yezh karet. Un nebeud tud a oa o klask reiñ ur plas a-bouez d'ar brezhoneg met atav e vezent harzet gant ar stad. Ar re na voent ket bet harzet a oa re nebeut a-benn kenderc'hel an emgann. Neuze e chomas a-sav ar stourm met un nebeud re evel Paolig n'o doa ket kollet o youl.

*

2211, Lokorn, Breizh.

« Bonjour Madame ! Une baguette s'il vous plaît ! a c'houlenn Paolig.

– Cela vous fera un franc, je vous souhaite la belle journée dans notre bleu pays ! a respont ar vouloñjerez

– Merci bien, au revoir, a lavaras Paolig, hegaset gant kement a ardoù. »

Ar mintin-se a oa ar mintin a re. Paolig a oa aet skuizh da gomz galleg atav. Aet e oa Narinn Torrpenn re bell ganti, met ne ouie ket petra ober e plas komz brezhoneg dre guzh. Ne oa ket tu stourm evit ar brezhoneg en ur mod all, rak pa veze komzet brezhoneg en ul lec'h publik e oa toullbac'het an dud bet klevet. Ur wech distroet en doa laosket an tamm bara war an daol hag aet goude-se e-barzh e gambr a-benn cheñch dilhad. Hag aet da redek diouzhtu-kaer. Redek a oa un digarez da b/Paolig evit cheñch soñj. E sport gwellañ karet e oa, rak pa reder e c'heller selaou kan al laboused, klevout hirvoudoù ar gwez o kreskiñ e koad an Neved – ha n'eo ket difennet o yezh dezho – sellet ouzh natur Breizh o vevañ, o cheñch hervez ar mare. Tout an traoù-se a roe da soñjal e traoù disheñvel deus ar vuhez pemdez. Met evit Paolig redek ne oa ket ar pezh nemetañ a gare. Plijout a rae ivez dezhañ skrivañ istorioù bihan ha lenn, evel-just.

En deiz-se, goude bezañ bet o redek, en doa bet c'hoant Paolig lenn un tammig, ken pounner ma oa chomet an abadenn e ti ar voloñjerez war e spered. A-benn pellaat diouzh e blanedenn galet en doa dibabet un istor hag a dremene en Henamzer, hini Marathon. Kontañ a rae taol-kaer ur c'hannad anvet Filippides hag en doa savetaet e vro dre redek betek Atena e-pad emgann Maraton e 2711 a-raok Torrpenn. Ha setu ar pezh a oa diwanet e spered Paolig : « Me ivez zo o vont da saveteiñ ma bro ! Breizh a adkavo e greñvder ! Emaon o vont da adkrouiñ ar Redadeg. Kerzh da strakal, Torrpenn, ha da lezennoù kriz ! »

« Alo, Gwendal. Paolig eo !

– Alo Paolig comment vas-tu ?

– Mat-kenañ. Un dra a bouez 'm eus da laret din.

– Ouais vas-y...

– C'hoant 'm eus adkgrouiñ ar Redadeg a zo bet difennet gant Narin Torrpenn. C'hoant 'm eus adlakaat ar brezhoneg war wel.

– Désolé mais je ne veux pas prendre le risque. »

Adlugañ a ra Paolig, fuloret hag hegaset da glevet galleg gant brezhonegerien.

Daou-ugent pellgomzadenn goude an hini gentañ, Paolig a bellgomz da Fañch.

« Alo, Fañch, Paolig eo.

– Ohhh Demat Paolig, un deiz brav eo hiriv.

– Ya un deiz brav-kenañ eo.

– Ba... Paolig, petra 'zo ? »

Seblantout a ra bezañ laouen-kenañ.

« Ya gwir eo. Un dra a bouez ‘m eus da lâret din.

– Lâr din ‘ta !!!

– C’hoant ‘m eus adkrouiñ ar Redadeg a zo bet difennet gant Narin Torrpenn. C’hoant ‘m eus adlakaat ar brezhoneg war wel. Daoust hag-eñ out dedennet. Ur strollad pemzek omp dija.

– O ya, ur mennozh mat-kenañ eo. »

Ha setu Paolig o sevel hag o kas lizhiri, o pellgomz noz ha deiz. Ha tout-se gant ar pal krouiñ Redadeg an Nevez-Amzer, arouez Breizh nevez gant ur stourm nevez ha gant ur youl nevez. Ar brezhoneg vo komzet ha komzet kalz. Ar Vretoned vo fier-ruz da vezañ ar pezh int. Kregiñ a ra Paolig da silañ paperioù brudañ er vro. Goude 7 bloavezh a labour, o stourm a-enep ar galloud politikel, a-enep an diaezamantoù teknikel, a-enep ar re a lavare e oa sot da stagañ, goude bezañ bet kavet tud evit e sikour en e vennad setu erruet ur prantad nevez. E-pad 7 bloaz e vo labouret noz ha deiz gant Paolig. En ur glask kavout skaroù el lezenn, en ur c’hoari gant ar gerioù, en ur gavout breudoù posupl.

D’an 21 a viz Meurzh 2218, kentañ deiz an nevez amzer, kentañ devezh Redadeg an Nevez-Amzer. Breizh a-bezh zo war al linenn e penn kentañ ar Redadeg. Startijenn zo gant an holl, memes ma vez gouiet ne vo ket aes. Abalamour m’eo ar Redadeg-mañ evit gwirioù ar brezhoneg ha yezh ar Vretoned, ne blij ket ar raktres da dout an dud. Un aergelc’h stegn a zo hag ar 1800 km zo sellet a-dost gant ar polis. Ar fest-mañ a zirenk ar stad ha santet e vez.

Kant kilometr goude an taol pistolenn ez eus babouzennoù eus tu ar boliserien. Gwall implij a reont o galloud a-benn digalonekaat ar rederien. Ur stourm politikel a gomañs. Ne vez ket rentet an taolioù gant ar Vreizhiz. Redek a reont en ur ganañ uheloc’h c’hoazh. Ar stourm dre ar peoc’h. A-hed ar Redadeg e vez lakaet muioc’h-mui c’hoazh a youl evit o yezh. Tud ‘zo zo kaset d’an ti-polis evit netra, evit reiñ ur skouer. En aner ! Breizh a-bezh a oa o redek. Mammou-kozh, tadoù-kozh, breudeur, c’hoarezed, mammou ha tadoù, tud ar meuriad bras... Beuzet archerien ar stad gant ar mor a dud mennet pe troet deus tu ar rederien adkavet o gwrizioù ganto ivez. Biskoazh n’eus ket bet ur santimant broadelour ken kreñv.

E-pad devezhioù emañ ar Vreizhiz o redek war hentoù Breizh evit savetiñ o bro. Un diskouezadeg kreñvder en ur mod sioul ‘oa. Noz ha deiz e oa ret stourm a-enep an natur, ar skuizhder, ar boliserien ha kudennoù teknikel. Diaes e oa lakaet spered ar rederien. Padal o deus kendalc’het a-drugarez d’o c’harantez evit Breizh.

Ha setu erruet Paolig e Roazhon. Redek a blij dezhañ, skrivañ a blij dezhañ ha lenn. A-drugarez dezhañ hon eus adkavet Breizh, he hengoun hag he istor. Setu echu ar Redadeg amañ war leurenn Roazhon.

Jean-Ernestin

Deoc'h da c'hoût, lennerien ger, ne vo ket implijet ar galleg ganeomp a-benn treuskas divizoù Jañ-Ernestin ha Teofil, daoust dezho bezañ gallegerien penn-kil-ha-troad. Ur striv a c'houlennomp diganeoc'h d'ober : ijinañ o c'homzoù en o yezh, pe pas ...

*

Jean-Ernestin a oa asambles gant e vignon Théophile en e gambr e Pariz.

« Ma ! Ar brezhoneg ! eme Jean-Ernestin, o c'hoarzhin, marv 'boe pell eo ar yezh-mañ !

– Ar wirionez zo ganit, a responte Théophile, n'ouzon ket perak emañ ar bobl ar c'hoant ganti deskiñ ar yezh plouked-mañ - ha kapabl int zoken da fouzañ gant ar moc'h ! »

A-daol trumm e tegouezhas tad Jean-Ernestin :

« Jean-Ernestin! Pour que vous alliez plus loin, plus en profondeur dans vos études de linguiste, cela pourrait vous faire du bien d'étudier la disparition d'une langue.

En outre, votre mère et moi-même avons décidé de passer un week-end en immersion en province, une idée 'chamax' non ?

On aura un de ces swag à la fin des vacances au bureau !

– NAAAAAAAAAAAAAN !

– Forzh petra ! eme Théophile, paourkaezh paotr ! Spi 'm eus ne vo ket tapet droug ar c'hi ganit pa vi dentet gant chas vreïn a Vretoned a vez du-hont !

– Truez ! N'am eus ket c'hoant mont ganeoc'h !

– Jean-Ernestin! Vous entrez dans votre septième première année d'études de linguiste. Il est temps de vous concentrer et de travailler plus efficacement. Et puis, si vous osez ne pas nous accompagner, eh bien votre culture de boulghour bio hors-sol au bord de la légalité... Vous pouvez faire une croix dessus !

– Greunenn voulghour ebet ken ! Truez evidon ! a respontas Jean-Ernestin, a-du... Mont a rin ! Met penaos mont du-se ? An hentoù 'zo bet savet evit ar c'hirri-tan pe evit ar c'hezeg ?

– Pour dire vrai, nous n'en savons rien... Il serait plus sage d'y aller en train. Au cas où nous soyons attaqués sur la route, une bête sauvage peut-être imprévisible, ou pire encore, un Breton ivre de rage ! »

« PAM PAM PALAM » LA SOCIETE NATIONALE DES CHEMINS FRANCAIS.

VOUS SOUHAITE UN BON VOYAGE EN BRETAGNE, n'oubliez pas d'enjamber les suicidés encore frais sur le bord du quai ! »

Kemper. Terminus an tren ! Gwiriekait 'pije ket laosket dafar e-barzh ar wetur, e-mod all vint ket adkavet ken ! Diwallit ouzh ar riblenn o lakaat ho treid war ar c'hae.

Souezhet-mik eo bet Jean-Ernestin o treuziñ ar gêr. Morse n'en doa gwelet ur vourc'h ken bihan ! 20 munutenn a oa trawalc'h evit ober tro al lec'h. Goulennet 'n deus gant e dud:

« N'eo ket un hunvre ? Kêrioù ken bihan a c'hell bezañ ?

– Que dites-vous Jean-Ernestin ! ? a responte e vamm, Quimper est la deuxième ville la plus grande du Finistère !

– Paouez d'ober Jean-Ernestin ac'hanon ! C'hoant 'm eus da vezañ graet J.E. en 'American Way' evit bezañ 'so metal' !

– Comme vous le souhaitez! Jean-Ernestin !

– N'eo ket posupl kousket amañ.

– Ne rit ket bil ! Kousket a rimp e Plozevet !

– Gant ar spi eo kêr brasañ Penn Ar Bed ! »

*

Jean-Ernestin ne oa ket evit krediñ an dra-mañ. Plozevet 'oa ar c'hêr brasañ eus bannlev

Audierne, ha setu tout. Ar c'hreiz-kêr a rae 100 metr tro-dro an iliz ! Met gant 450 annezad (moc'h en o zouez) !

Ha gwashoc'h oa er-maez ar vourc'h ! James Jean-Ernestin n'en doa gwelet saout gant e zaoulagad, ar c'hwezh oa evel hini ar sirk a dremene dirak e brenestr, e Pariz.

Pell oa c'hwezh an otoioù, ar stress, kaoc'h pichon hag ar bleunioù plastik, ur meskaj eus ar re wellañ evit Jean-Ernestin.

A daol-trumm, ur « plouk » a oa deuet 'kichen Jean Ernestin :

« Demat dit, Parizian ! Mat ar jeu ?

– Petra ? Komz a rez ? Bet out bet er skol ?

– Opala ! Sioulit un tammig ! Petra 'm eus graet dit ?!

– Ne oa ket gant ar c'hoant bezañ drouk ! Me oa just souezhet, digarez !

– Ya, gwelloc'h eo mod-se, ret eo din lakaat ac'hanout da zeskiñ bezañ seven, ar Parizian !

– Ma anv eo Jean-Ernestin Duc de Montmorency, n'on ket 'Parizian' met gallout a rit gervel ac'hanon 'J-E'.

– Kenderc'hel a rin da lavarout 'Parizian' ! Amañ, gouzout a reomp penaos degemer an estranjourien ! Deuit-tre ! »

Tomm oa ti ar Vretoned, gant tredan ha dour, ha gant un tele zoken !

« Bez' zo an tele ! ? a c'houlennas Jean-Ernestin.

– Ma..., ya, perak ne vefe ket ?

– N'ouzon ket...

– Lakaet 'm eus F3 Breizh met gallout a rit cheñch ma peus c'hoant.

– Ket, mat eo, eme Jean-Ernestin, souezhet-tre.

– Neuze, setu ma boutailhad muiañ karet ! »

Ar voutailhad oa leuniet gant un evaj treuzwelus.

« Petra eo an dra-se ? a c'houlennas tad Jean-Ernestin.

– Opala ! Sekret eo, rekipe ma zad roet din ha roet vo da ma mabig un devezh bennak !

– Met gallout a rez lavarout un dra din ? Hep gluten eo ?

– Rit ket bil Parizian ! Ma vije un tammig gluten e-barzh ho korf, evit ur banne, ha ne chomo netra ken e-barzh ! »

Jean-Ernestin a chome gant douetañs : an devezh en doa kemeret ur bier digluten, nag heiz, ha bio, e oa kouezhet war al leur !

« Ur seurt chistr ? a c'houlennas mamm Jean-Ernestin.

– Ya, marteze ... Kemerit ur banne ha lavarit din ! »

Ha goude se, ne oa ket mui soñj Jean-Ernestin eus petra oa tremenet. War al leur, dirak an tele, e oa astennet. Ar Breizhad a selle outañ :

« Prest out ?

– Evit petra ?

– Ma... Evit ar Redadeg !

– Ar Redadeg ?

– Ya ! Dec'h, goude an dekvet gwerenn, azezet e oas dirak F3 Breizh hag ur sujed war ar Redadeg a oa o tremen. Savet a daol-trumm, 'poa goulennet : 'Pelec'h emañ an dra-se ?' gant ar biz o tiskouez an tele.

– E Kemper, Parizian mezv !

– Ret eo din redek evit an dra-se !

– Ma 'peus c'hoant ! Met warc'hoazh eo deroù ar Redadeg, hag abred diouzh ar mintin !

– Rit ket bil ! Ha ma vefen o kousket, dihunit ac'hanon !

– Ma peus c'hoant. »

Ha neuze, Jean-Ernestin en deus pignet e barzh « Titinne », 4L ar Vretoned. An hent n'eo ket bet re hir evit ar Barizianed : o kousket e oant.

Erruet e plas Toul al laer, e Kemper :

« Hopala ! Dihunit 'ta, n'emaout ket pell eus ar Redadeg !

– Ar Reda... petra ?

– Ne vo ket mui roet ma Lambig artizanel dit, eme ar Breizhad o c'hoarzhin. »

Ha setu Jean-Ernestin, war blasenn Sant-Kaourintin, gant ur bagad Breizhiz. Komzet e vez brezhoneg e pep lec'h.

War al leurenn e oa ur pezh-c'hoari, evel ur c'hrogad war ur chadenn tele troet war ar sportoù. Hag an arvesterien o c'hoarzhin, o tañsal, oc'h evañ evajoù a bep seurt liv, o kemer plijadur... e brezhoneg

A daol trumm, e sonas IGalaxy XZ Jean-Ernestin.

Théophile e oa !

« Ya ? a respontas Jean-Ernestin.

– Demat dit ! Mat ar jeu ? N'eo ket ret ziaes bevañ e-touez tout al loened gouez ?

– Théophile ?

– Ya ?

– Ar Vretoned a zo ken jentil ha ken degemerus... ha Breizh... a zo ar rannvro bravañ er bed a-bezh ! Ha gouzout a rez ; 'petra zo heñvel etre ar brezhoneg hag al latin ?'

– Ket, lavar din !

– Yezhoù marv int !

– LOL, barrek ! »